

PĒRKAM LIETOTU AUTO! KĀ AR PVN?

DACE EVERTE, KRISTĪNE ERELE, ZAB "Sorainen" vecākās nodokļu menedžeres

Latvijas uzņēmumiem, iegādājoties automašīnas citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, darījuma brīdī skaidri jāvienojas, ar kādiem nosacījumiem pārdevējs piekrīt darījumam piemērot 0% pievienotās vērtības nodokļa likmi – šī ir galvenā atziņa, kas gūstama no pagājušā gada nogalē publicētās Valsts ieņēmumu dienesta uzziņas.

AUTOTIRGOTĀJA JAUTĀJUMS

Jautājumu uzdevis Latvijas uzņēmums, pievienotās vērtības nodokļa (PVN) maksātājs, kura saimnieciskā darbība ir automašīnu tirdzniecība. Saskaņā ar nodokļa rēķinu uzņēmums no Vācijas komersanta iegādājies lietotu vieglo transportlīdzekli "Toyota" par 8600 eiro. Vācijas komersanta izrakstītajā nodokļa rēķinā ir norādīta šāda informācija:

- neto summa – 7226,89 eiro,
- PVN (19%) – 1373,11 eiro,
- bruto summa – 8600 eiro.

Proti, par transportlīdzekļa "Toyota" pārdošanu tika piemērota Vācijā noteiktā PVN likme 19% apmērā. Uzņēmums rēķinu apmaksājis, ieskaitot arī PVN.

Uzņēmums vēlas noskaidrot:

- vai, iekšzemē pārdodot automašīnu, tam ir tiesības darījumam piemērot īpašo PVN režīmu atbilstoši Pievienotās vērtības nodokļa likuma (PVN likums) 138.pantam, ja PVN jau samaksāts Vācijā;
- kurš ir ar PVN apliekamais objekts, ja darījumam tomēr jāpiemēro PVN vispārīgā kārtībā – visa darījuma summa ieskaitot PVN, kas kopā veido 8600 eiro, vai tikai transportlīdzekļa vērtība – 7226,89 eiro.

VID ATBILDE

Valsts ieņēmumu dienests (VID) atbildē citējis Latvijas PVN likuma 138.pantu, kura 4.daļā norādīts:

§ *Lietotu mantu, mākslas darbu, kolekciju priekšmetu un senlietu pārdevējs (turpmāk – pārdevējs) ir persona, kura iekšzemē vai no citas dalībvalsts piegādā vai*

nodod tirgotājam pārdošanai lietotas mantas, mākslas darbus, kolekciju priekšmetus un senlietas un kura atbilst vismaz vienam no šādiem nosacījumiem:

1) nav nodokļa maksātājs;

2) veic tikai tādus darījumus, kas nav apliekami ar nodokli saskaņā ar šā likuma 52.panta (1) daļu vai attiecīgajiem citas dalībvalsts tiesību aktiem;

3) piegādā vai nodod pārdošanai tirgotājam lietotus pamatlīdzekļus un ir neregistrēts nodokļa maksātājs vai arī citas dalībvalsts neregistrēts nodokļa maksātājs saskaņā ar citas dalībvalsts tiesību aktiem;

4) ir tirgotājs, kas preču piegādei piemēro īpašo nodokļa piemērošanas režīmu saskaņā ar šo pantu vai attiecīgajiem citas dalībvalsts tiesību aktiem.

Attiecīgi, ja lietotu mantu tirgotājs iegādājas lietotu automašīnu, šīs automašīnas tālākai piegādei var piemērot PVN likuma 138.pantā noteikto īpašo režīmu tikai, ja pārdevējs atbilst PVN likuma 138.panta 4.daļas nosacījumiem.

Izvērtējot nodokļa rēķinu, VID secinājis, ka automašīna iegādāta, PVN piemērojot vispārīgā kārtībā, proti, Vācijas pārdevējs automašīnas piegādei nav piemērojis īpašo nodokļa režīmu. VID pievērsis uzmanību, ka rēķinā nav ietverta norāde "peļņas daļas režīms". Tādēļ automašīnas tālākai piegādei PVN ir piemērojams vispārīgā kārtībā.

Par to, kura vērtība uzskatāma par darījuma apliekamo vērtību, VID sniedz šādu skaidrojumu: pārdodot automašīnu, ar PVN ir apliekama atlīdzība, kuru pārdevējs saņem vai kura tam būtu jāsaņem kā samaksa par minētās automašīnas piegādi, bez PVN. Piegādes vērtībā jāiekļauj visas izmaksas, to skaitā par starpniecību, apdrošināšanu, iepakošanu, transportēšanu, kā arī visus pēc normatīvajiem

Kristīne Erele

Dace Everte

aktiem maksājamus nodokļus, nodevas un citus obligātos maksājumus, izņemot PVN.

Turklāt VID vērš uzmanību, ka par automašīnas iegādi pārdevējam ir jāaprēķina PVN kā par preču iegādi Eiropas Savienības (ES) teritorijā, neņemot vērā nepamatoti piemēroto Vācijas PVN.

TRANSPORTĒŠANAS DOKUMENTU NOZĪME

Arī savā darbā esam vairākkārt risinājuši līdzīgas situācijas, jo Latvijas uzņēmumiem bieži nav iespējas automašīnas pārdevējam iesniegt transportēšanas dokumentu, lai pierādītu automašīnas transportēšanu no Vācijas uz Latviju. Pārdevējs darījumam var piemērot atbrīvojumu no Vācijas PVN tikai tad, ja var dokumentāri pierādīt, ka automašīna ir izvesta no Vācijas. Bet pircējs ne vienmēr var šādu pierādījumu sniegt. Piemēram, ja darbinieks no Latvijas dodas uz Vāciju un, pats vadot automašīnu, to nogādā Latvijā, preces transporta pavadzīme par automašīnas ieviešanu netiks izsniegta.

Atsevišķās situācijās varētu izmantot citus pierādījumus, kas apstiprinātu automašīnas nogādāšanu Latvijā, piemēram, izziņu no Ceļu satiksmes drošības direkcijas

uzturētā Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra par automašīnas reģistrāciju Latvijā. Tomēr jāsaprot, ka šāds transporta pierādīšanas veids preču pārdošanas darījumos nav vispārātzīts, un Vācijas uzņēmumam, tādu pieņemot, ir jāuzņemas risks, ka Vācijas nodokļu iestādes šādu attaisnojuma dokumentu varētu noraidīt.

Risinājums nav arī PVN atmaksa atbilstoši Padomes Direktīvas 2008/9/EK, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Direktīvā 2006/112/EK paredzētajai pievienotās vērtības nodokļa atmaksāšanai nodokļa maksātājiem, kas neveic uzņēmējdarbību attiecīgās valsts teritorijā, bet veic uzņēmējdarbību citā dalībvalstī, procedūrām, jo tad, ja PVN Vācijas uzņēmums ir piemērojis nepamatoti, tas būtu jāatprasa no pārdevēja, nevis Vācijas nodokļu administrācijas.

Rezultātā Latvijas uzņēmumam neizbēgami jāuzņemas PVN slogs, lai arī abas darījuma puses ir PVN maksātājas. Saprotams, ka Padomes Direktīvas 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (PVN direktīva) stūrākmenis – neitralitātes princips – ir pārkāpts. Visdrīzāk Latvijas uzņēmums nolēma lūgt VID saskaņojumu tieši balstoties izpratnē, ka PVN maksātājam nav jāuzņemas PVN izmaksas.

Iespējams, VID atbilde vērtējama kā formāla, jo VID, piemērojot PVN likuma 138.panta 4.daļas kritērijus,

TAGAD VID IR PUBLICĒJIS SKAIDRU UN NEPĀRPROTAMU ATBILDI – JA NODOKĻU MAKSĀTĀJS SAŅĒMIS RĒĶINU, KURĀ ĀRVALSTU PIEGĀDĀTĀJS PIEMĒROJIS SAVAS VALSTS PVN, TAD PREČU IEGĀDES ES TERITORIJĀ VĒRTĪBA PVN DEKLARĀCIJĀ JĀNORĀDA BEZ RĒĶINĀ IETVERTĀ CITAS DALĪBVALSTS PVN

burtiski vadījies pēc likuma un nav rēķinājies ar konkrētā uzņēmuma situāciju, kurā faktiski šis Vācijā samaksātais nodoklis ir kļuvis Latvijas uzņēmumam neatgūstams.

Taču saprotama arī VID piesardzība – pastāv iespējamiība, ka Vācijas pārdevējs un Latvijas pircējs tomēr vienosies par izvešanas pierādījumiem un Vācijas uzņēmums izlabos automašīnas piegādes rēķinu, kā rezultātā Latvijas pircējs varēs atprasīt nepamatoti samaksāto PVN no Vācijas pārdevēja. Tāpēc vismaz teorētiski šis nodoklis tomēr jāuzskata par atgūstamu, un nodokļu administrācijai nav jāizrāda īpaša pretimnākšana situācijās, kad darījuma partneris nepamatoti aplicis darījumu ar PVN.

Galvenais secinājums no šīs VID uzziņas ir šāds: Latvijas uzņēmumiem, iegādājoties automašīnas citās ES dalībvalstīs, darījuma brīdī ar pārdevēju skaidri jāvienojas, kādos nosacījumos darījumam tiks piemērota 0% PVN likme. Dažkārt var būt izdevīgāk nevis pašam ar automašīnu atbraukt uz Latviju, bet izmantot transportēšanas uzņēmuma pakalpojumu, lai iegūtu atbilstoši noformētu preču transporta pavadzīmi, kas Vācijas uzņēmumam būs pieņemams attaisnojuma dokuments 0% PVN likmes piemērošanai. Savukārt, samaksājot PVN citā dalībvalstī kā uzziņā apskatītajā situācijā, atgūšanas iespējas būs atkarīgas tikai no pircēja spējas pārliecināt pārdevēju labot rēķinus un pārdevēja nodokļa deklarācijas, kā arī pieņemt vēlāk iegūtos izvešanas pierādījumus.

KĀ NORĀDĪT PVN DEKLARĀCIJĀ

Ziņa par preču iegādes ES teritorijā darījuma vērtības norādīšanu PVN deklarācijā ir vērtīga ne vienam vien grāmatvedim – arī tiem, kas nav saistīti ar auto tirdzniecību. Bieži tiek saņemti dažādi rēķini par precēm un pakalpojumiem, kuros norādīts citas dalībvalsts PVN, lai gan pakalpojuma veids vai fakts, ka preces ir saņemtas Latvijā, uzliek par pienākumu apgrieztā kārtībā PVN par darījumu aprēķināt arī Latvijā. Par šādiem gadījumiem metodiskajos materiālos parasti neraksta, jo teorētiski tādām situācijām nemaz nevajadzētu rasties, ja visas valstis būtu PVN direktīvu ieviesušas vienādi un visi uzņēmumi šīs normas piemērotu pareizi. Šādās situācijās pareizas PVN piemērošanas centieni prasītu vairāk uzmanības un resursu nekā vienkārša

darījuma uzrādīšana deklarācijā, aprēķinot un atskaitot PVN. Tagad VID ir publicējis skaidru un nepārprotamu atbildi – ja nodokļu maksātājs saņēmis rēķinu, kurā ārvalstu piegādātājs piemērojis savas valsts PVN, tad preču iegādes ES teritorijā vērtība PVN deklarācijā jānorāda bez rēķinā ietvertā citas dalībvalsts PVN. Attiecīgi arī nodoklis jāaprēķina 21% apmērā no preču vērtības bez citas dalībvalsts PVN.

APLIEKAMĀS VĒRTĪBAS NOTEIKŠANA

Nav skaidrs, ar kādu mērķi VID sniegtajā atbildē minēts, ka pārdošanas darījuma vērtība ir par to saņemtā vai saņemamā atlīdzība, un vienlaikus, ka preču piegādes vērtībā jāiekļauj visas uz to attiecināmās izmaksas.

Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas (EST) judikatūru, ja darījums notiek starp nesaistītām pusēm, tad apliekamā vērtība ir atlīdzība par šo darījumu (ņemot vērā arī avansa maksājumus un visas iespējamās komponentes, kas veido atlīdzību). PVN normatīvajos aktos nav noteikts pienākums darījumos starp nesaistītām pusēm noteikt preču cenas, kas nosegtu pašizmaksu, vai, pārdodot preces ar zaudējumiem, deklarācijās norādīt lielāku preču vērtību nekā par tām saņemtā atlīdzība. Toties saskaņā ar EST spriedumiem VID ir pienākums vērtēt arī darījumu situāciju un ekonomisko realitāti – ievērot darījumu kontekstu.

Tādēļ pēc atbildes uz jautājumu par apliekamās vērtības noteikšanu, pārdodot automašīnu tālākajam pircējam, nodokļu maksātājam, lai pilnīgi skaidri saprastu savas tiesības, būtu vēl jāprecizē VID, vai pieļaujams, ka, pārdodot automašīnu ar zaudējumiem, PVN deklarācijā tiek norādīta automašīnas pārdošanas darījuma reālā vērtība, nepaliekot to par Vācijas PVN summu, apdrošināšanas un citām iespējamām papildu izmaksām.

Noslēgumā gribētu pievērst lasītāju uzmanību vēl vienam iepriecinošam apstāklim – VID šo atbildi ir sagatavojis vien 19 dienu laikā kopš iesnieguma saņemšanas. Tas ir ievērojams sasniegums, jo vēl nesenā pagātnē uzziņas iegūšanas process ar vairākiem papildinformācijas pieprasījumiem varēja aizņemt pat pusgadu un vēl vairāk. Nodokļu maksātājiem šī VID operatīvitate ir ārkārtīgi nozīmīga un pierāda, ka princips “konsultē vispirms” tiešām darbojas.